

A rajközösség és a rajvezetőség kapcsolata

Ma már nem képezheti vita tárgyát a jól működő rajközösség fontossága. A raj olyan fontos láncszeme mozgalmi életünknek, amely nélkül tartalmas csapatmunka úgyszólván elképzelhetetlen, mint ahogy jól működő rajról sem beszélhetünk megfelelő őrsi élet nélkül. A csapatszintű feladatok legnagyobb része a rajokon keresztül valósul meg, s az őrök munkájának irányítása-ellenőrzése is a rajközösség feladata.

A jó rajmunka egyik leglényegesebb elemének tartom a jól működő, aktív, hatni, szervezni tudó önkormányzat kiépítését. Ahhoz azonban, hogy mindez megvalósuljon, nagyon sok, szerteágazó, s főleg nagyfokú türelmet igénylő munkára van szükség. Az alábbiakban arról a tevékenységről teszek említést, amelyet közösségemmel teszünk e cél megvalósítása érdekében.

Nyolcadik osztályos tanulók rajvezetője (és osztályfőnöke) vagyok. A rajvezetést az elmúlt úttörőév közepén vettem át. Ezt azért tartom fontosnak megjegyezni, mert a rajmunka megszervezésében, az öntevékenység fejlesztésében óriási szerepe van a folytonosságnak. Mindenekelőtt legfőbb gondom az volt, hogy a választásnál azok a gyerekek kerüljenek előtérbe, akik valóban rajuk legjobbjai, „népszerűek”, tudnak a közösségre hatni, rendelkeznek szervezőképességgel, és szívesen oldják meg a feladatokat. Sajnos nehezítette a megszervezést az a tény is, hogy a hangadók, a „népszerű emberek”, nem éppen feleltek meg a tanulás, a fegyelem szabta követelményeknek. – Nem elcsietni a dolgot – gondoltam. Néhány hónapi munkával elértem, hogy az osztály „vagányai” egyre inkább háttérbe szorultak, az igazán tenni akaró pártásokkal szemben.

Hogyan értem ezt el? Nos, úgy, hogy fokozatosan adtam nekik olyan szervezési s egyéb feladatokat, amelyek megoldása kitartó munkát, rátermettséget követelt meg tőlük. Így ezek a pártások saját maguk bebizonyították, hogy valóban osztályuk, rajuk legjobbjai, vezető egyéniségei.

Ilyen előzmények után kezdtem hozzá rajom vezetőségének megszervezéséhez. Először azt beszéltük meg, melyek azok a legfontosabb tisztségek, amelyeknek a majdan megválasztandó tisztségviselői egyúttal a rajvezetőség tagjai is lesznek. Így rajvezetőségünkben az alábbi tisztségviselők kaptak helyet:

rajvezető,
rajvezető-helyettes (ifivezető),
rajtitkár,
társadalmi munkafelelős,
kultúros,

krónikás,
három őr vezetője.

Ezután következett az egyes tisztségeket betöltő személyek teljesen demokratikus alapon – titkos szavazással – történő megválasztása. Ezen – az egyébként ünnepélyes keretek között megtartott – rajvezetőség-választó gyűlésünkön az egyik pártás javasolta, hogy miután a tisztségviselők választása megtörtént, kapjon lehetőséget a raj arra, hogy egy főt a tisztségektől függetlenül választhassanak a rajvezetőségbe. A javaslatot elfogadtuk s így jelenleg rajvezetőségünk 10 főből áll. Rajlétszámunk 32 fő. (Természetesen az utólag megválasztott pártás is kapott tisztséget, ő látja el a rajtitkárhelyettesi szerepkört.)

Itt jegyzem meg, hogy a raj kulturális munkáját egy három főből álló munkabizottság látja el. Ennek vezetője egyúttal tagja a rajvezetőségnek is. A rajkrónika vezetését két pártás végzi, egyikük vezetőségi tag is. Természetesen megválasztottuk a raj egyéb tisztségviselőit is. Erről azonban most nem feladatomból szólni.

Üléseinket rendszeresen kéthetenként tartjuk, de alkalmanként többször tanácskoznak nagyüznetben, órák után stb., minden olyan esetben, ha szükséges. Szükség van-e kéthetenkénti rendszeres tanácskozásra? Tapasztalataim szerint igen. Indokolja ezt az a tény, hogy bizonyos eltervezett feladatok gyakran módosulnak (időpont, teremprobléma, lebonyolítás rendje stb.) vonatkozásában. Ugyanakkor nagyon sok olyan információt kell megbeszelnünk, egymással egyeztetnünk, amelyek különböző időben, különböző helyekről (úttörőtanács, csapatvezetőség, iskolavezetés, munkatervből adódó feladatok, őrök problémái stb.) jönnek.

Kidolgoztuk – majd a rajközösség számára elfogadásra javasoltuk – rajvezetőségünk jogait, illetve kötelességeit.

Íme:

A RAJVEZETŐSÉGÜNK JOGAI:

1. Ellenőrzi, értékeli, segíti a rajközösség (ezen belül különös tekintettel az őrök) munkáját.

2. Javaslatot tesz a raj tagjainak magatartási és szorgalmi jegyére, a jellemzések kiegészítésére.

3. A rajvezetőség által kidolgozott, és a rajközösség által jóváhagyott jutalmazási és büntetési rendszer alapján jutalmaz és büntet, s természetesen javaslatot tesz a hatáskörét túllépő elmarasztalásra, dicséretekre, kitüntetésekre is.

A RAJVEZETŐSÉGÜNK KÖTELESSÉGEI:

1. Szervezi, értékeli és irányítja a rajközösség munkáját, különös tekintettel a rajközösség

által jóváhagyott rajmunkatervből adódó feladatokra, és a raj által vállalt éves akció feladataira.

2. Beszámol a rajösszejövetelnek (és a felsőbb vezető szervezeteknek; úttörőtanács, csapatvezetőség) a raj közösségi életéről, irányításáról, a vállalt feladatok teljesítéséről.

3. A rajösszejövetelek előkészítése, megszervezése, továbbá az örsvezetők felkészítése, segítése, tevékenységük ellenőrzése.

Megvitattuk – s rajközösségünk elfogadta – a raj jutalmazási és büntetési rendszerét.

DICSÉRET:

1. Dicséret az örs előtt, bejegyzés az örsi naplóba.

2. Szóbeli dicséret a raj előtt.

3. Dicséret a raj előtt, bejegyzés a rajnaplóba.

4. Rajvezetői dicséret, bejegyzés a rajnaplóba és az ellenőrzőbe, ezáltal a szülők értesítése.

5. Rajvezetőségi dicséret, bejegyzés a rajnaplóba és az úttörőigazolványba.

6. Könyvjutalom a rajpénztárból, amely ünnepélyes alkalmakkor (rajnévadónk ünnepe, gyermeknap, március 15., április 4. stb.) kerül átadásra + az 5. pontban foglaltak.

7. Javaslat csapatszintű dicséretre, jutalomra, kitüntetésre.

Megjegyzés: Az írásos dicséretnek valamennyi esetben élénk piros színnel kerülnek bejegyzésre.

BÜNTETÉS, ELMARASZTALÁS:

1. Figyelmeztetés az örs előtt, bejegyzés az örsi naplóba.

2. Szóbeli figyelmeztetés a raj előtt.

3. Figyelmeztetés a raj előtt, bejegyzés a rajnaplóba és az ellenőrzőbe, ezáltal a szülők értesítése.

4. Ideiglenes eltiltás az úttörőrendezvényeken való részvételtől.

5. Javaslat csapatszintű büntetésre, elmarasztalásra.

Röviden egy-egy rajvezetőségi ülésről:

Kezetben magam vezettem a megbeszéléseket. Később ez fokozatosan a rajtitkár feladata lett. Az ülések fő témáit a negyedéves rajmunkaterv alapján dolgozzuk fel. A harmadik negyedévre például a következőket terveztük:

MÁRCIUS:

– Március 21-i és az április 4-i ünnepségek előkészítése.

Felelős: a kulturos.

– A Vidámság örs vezetője beszámol örsének eddigi munkájáról.

Felelős: a Vidámság örs vezetője.

ÁPRILIS:

– A sportfelelős beszámoltatása.

Felelős: a sportfelelős.

– A Modibick örs vezetőjének beszámolója.

Felelős: a Movidick örs vezetője.

MÁJUS:

– Az örsök közötti expedíciós vetélkedő részleteinek megbeszélése.

Felelős: a rajtitkár.

– A raj nyári programjának megvitatása.

Felelős: a rajvezető-helyettes.

Megbeszéléseink másik részét a mindennapok munkájából adódó feladatok képezik. Ilyenkor a rajvezetőség valamennyi tagja nyíltan, őszintén elmondja a saját véleményét egy-egy kérdéssel kapcsolatban. Én a megbeszélés menetében – befolyásoló jelleggel – nem szólok bele, még akkor sem, ha tudom, hogy a döntés esetleg nem a legmegalapozottabb (vagy talán téves). Persze egy más alkalommal „helyre tesszük” a dolgot, a javítás lehetőségét megadva, s a szükséges tanulságokat levonva.

Jó néhány esetben megtörtént, hogy egy-egy kérdés eldöntésében vita kerekedett közöttünk. Ilyenkor általában szavazni szoktunk, s én ekkor is egy vagyok a rajvezetőségi tagok közül, természetesen egyetlen szavazattal...

Minden egyes rajvezetőségi ülésen 5–10 percnyi időtartalommal megtrágyalunk egy ún. továbbképzési témát. A témák előterjesztői maguk a pajtasok. Felkészülésüket én irányítom, részben a szükséges szakirodalommal, részben személyes tapasztalataim átadásával.

Néhány továbbképzési téma, amelyet így megvitattunk:

Milyen legyen a jó örsvezető? Az V. Országos Úttörőparlament üzenete; A próbarendszerről; A KISZ-tagga válás feltételei; Milyen tulajdonságokkal rendelkezik az ún. szocialista embertípus stb. Továbbképzési témáinkat nem tervezzük meg előre, pontosabban mindig az előző ülésen határozzuk meg, ki, miből tartson előadást. A téma eldöntésénél elsődleges az aktualitás és a pajtasok kívánsága.

Hogyan realizálódik a rajvezetőség hatása a rajközösség egészére? Mindenekelőtt a rajvezetőség többi tagjára gyakorolt személyes hatásán keresztül. (Többek között ezért is nagyon lényeges, hogy a rajvezetőségbe valóban a minden vonatkozásban legpozitívabb „indittatású” gyermekek kerüljenek.) Többször tapasztaltam már pl., hogy néha mindenféle tanári fegyelmezési eljárásnál sokkal hatásosabb egy-egy odavetett megjegyzés az osztály vezérégyénisége(i) részéről: most már ne bolondozz, fejezd be!... stb.

Természetesen realizálódik mindazokon az információkon keresztül, amelyeket a rajvezetőség tagjai továbbítanak a raj felé. A rajvezetőség tesz javaslatot a raj éves munkatervére, egy-egy összejövetel programjára. A jogainak, kötelességeinek gyakorlása közben értékeli, irányítja az egyes tisztségviselőket, az örsök stb. munkáját. A dicséret és büntetési rendszer alkalmazása révén segít pozitív irányba terelni az egyénnek a közösséghez, a munkához, az iskolai élet felgyelméhez való viszonyát.

Megjegyzés: A fenti téma taglalásánál felhasználtam az Úttörővezető 1975. januári számában megjelent „Így dolgozik rajvezetőségünk” c. cikkemet is.